

การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ทางดนตรี โดยใช้กิจกรรมการเรียนการสอนตามแนวคิดของโคดาย
สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

Development of Musical Creative Thinking by Using Instructional Activities based
on Kodaly's Concepts for the 4th Grade Students

อัครเดช ลื่อนาม และสังจธรรม พรทวีกุล
Akkadej Luenam and Satjatham Phorntaweekul

มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
Roi Et Rajabhat University
E-mail: aosaxophones@gmail.com

Received: June 2, 2022; Revised: July 7, 2022; Accepted: July 10, 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ทางดนตรี โดยใช้กิจกรรมการเรียนการสอนตามแนวคิดของโคดายสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผู้วิจัยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการ โดยมีคะแนนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 ขึ้นไป กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านหัวดอนขามสามัคคี อำเภอนา จังหวัดอำนาจเจริญ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 16 คน เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้จำนวน 7 แผน 2) แบบวัดความคิดสร้างสรรค์ทางดนตรี ข้อ 3) แบบบันทึกภาคสนาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย และสรุปผลเป็นความเรียง

ผลการวิจัยพบว่า

ผลการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ทางดนตรี โดยใช้กิจกรรมการเรียนการสอนตามแนวคิดของโคดายสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 พบว่า นักเรียนมีคะแนนการวัดความคิดสร้างสรรค์ทางดนตรีสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 ขึ้นไป

คำสำคัญ: ดนตรี ความคิดสร้างสรรค์ การเรียนการสอน

Abstract

The objective of the research was to develop musical creative thinking by using instructional activities based on Kodaly's concepts for the 4th grade students. The researchers used the action research model with a passing score of 70% or more to be a criterion. The target group consisted of 16 students studying in the 4th grade in Ban Hua Don Kam Samakkee School, Phana District, Amnat Charoen Province in the second semester in the academic year of 2021. The research instruments were 1) 7 learning management plans, 2) a test to evaluate musical creative thinking, and 3) field records. The data were analyzed by percentage, mean, and conclusion of the descriptive findings.

The research findings were as follows.

The findings of the development of the musical creative thinking by using instructional activities based on Kodaly's concepts for the 4th grade students showed that the students had the scores from evaluating the musical creative thinking higher than 70%.

Keywords: Music, Creative Thinking, Instruction

บทนำ

ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี เป็นยุทธศาสตร์ชาติฉบับแรกของประเทศไทยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มีเป้าหมายการพัฒนาประเทศ คือ ประเทศชาติมั่นคง ประชาชนมีความสุข เศรษฐกิจพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สังคมเป็นธรรม ฐานทรัพยากรธรรมชาติยั่งยืน โดยยกระดับศักยภาพของประเทศในหลากหลายมิติ พัฒนาคนในทุกมิติ และในทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี เก่ง และมีคุณภาพ สร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม สร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และมีภาครัฐของประชาชนเพื่อประชาชนและประโยชน์ส่วนรวม จากการประเมินการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ชาติ ประกอบด้วย 1) ความอยู่ดีมีสุขของคนไทยและสังคมไทย 2) ชีตความสามารถในการแข่งขัน การพัฒนาเศรษฐกิจ และการกระจายรายได้ 3) การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศ 4) ความเท่าเทียมและความเสมอภาคของสังคม 5) ความหลากหลายทางชีวภาพ คุณภาพสิ่งแวดล้อม และความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติ 6) ประสิทธิภาพการบริหารจัดการและการเข้าถึงการให้บริการของภาครัฐ

การจัดการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะเป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการส่งเสริมให้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์มีจินตนาการทางศิลปะชื่นชมความงามสุนทรีภาพความมีคุณค่า ซึ่งมีผลต่อคุณภาพชีวิตมนุษย์ กิจกรรมทางดนตรีช่วยพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์สังคมตลอดจนการนำไปสู่การพัฒนาสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความเชื่อมั่นในตนเอง อันเป็นพื้นฐานในการศึกษาต่อหรือประกอบอาชีพได้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะมีสาขาวิชาที่ช่วยส่งเสริมทักษะและเป็นแนวทางในการศึกษามีทั้งสาขาวิชา ดนตรี นาฏศิลป์ และทัศนศิลป์ ในแขนงสาขาวิชาดนตรี เป็นสาขาที่เน้นให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจองค์ประกอบดนตรีแสดงออกทางดนตรีอย่างสร้างสรรค์วิเคราะห์วิพากษ์วิจารณ์คุณค่าดนตรีถ่ายทอดความรู้สึกทางดนตรีอย่างอิสระชื่นชมและประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างดนตรี ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม เห็นคุณค่าดนตรีที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และสากล ร้องเพลง และเล่นดนตรีในรูปแบบต่าง ๆ แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเสียงดนตรี แสดงความรู้สึกที่มีต่อดนตรีในเชิงสุนทรียะ เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างดนตรีกับประเพณี วัฒนธรรม และเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์

จากการสำรวจปัญหาของนักเรียนในรายวิชาศิลปะชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เพื่อค้นหาประเด็นในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนด้วยกระบวนการวิจัย พบว่า สภาพปัญหาของนักเรียนโรงเรียนบ้านหัวดอนขามสามัคคีที่มีการจัดการเรียนการสอนดนตรีอยู่ในกลุ่มสาระศิลปะดนตรี โดยพบว่านักเรียนที่เรียนรายวิชาดนตรียังขาดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการเรียนดนตรี ได้แก่ การสร้างทำนองขึ้นใหม่ การคิดริเริ่มที่จะบรรเลงดนตรี มีปัญหาในการสร้างสรรค์ผลงานทางดนตรี ส่งผลให้ นักเรียนไม่เข้าใจในเรื่องที่เรียน ไม่สามารถสร้างสรรค์ผลงานที่เป็นรูปแบบของตนเอง การเรียนการสอนไม่ตรงตามธรรมชาติของการเรียนวิชาดนตรีนักเรียนไม่ได้ใช้ความคิดสร้างสรรค์ ในการสร้างสรรค์ผลงานทางดนตรีได้เท่าที่ควร ผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญของปัญหาจึงได้นำแบบประเมินความคิดสร้างสรรค์ไปทดลองใช้กับนักเรียน พบว่า ผลงานของนักเรียนเป็นผลงานที่เลียนแบบมาจากเพื่อน ผลงานที่ออกมามีความคล้ายคลึงกัน ไม่มีความแปลกใหม่ แตกต่าง ด้านความคิดและรูปแบบชิ้นงาน ไม่เกิดความแปลกใหม่ในผลงาน คະแนนความคิดสร้างสรรค์นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ปีการศึกษา 2564 ภาคเรียนที่ 1 จำนวน 16 คน มีคะแนนผ่านเกณฑ์เฉลี่ยรวมร้อยละ 42 ยังมีคะแนนความคิดสร้างสรรค์ต่ำกว่าเกณฑ์ ร้อยละ 70 และยังพบ อีกว่า ผลการประเมิน

จากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (รายงานการประเมินตนเองของโรงเรียนบ้านหัวดอน ขามสามัคคี ปีการศึกษา 2563) รอบ 4 ของโรงเรียนในด้านความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดวิจารณ์ญาณ คิดสร้างสรรค์ มีระดับดี แต่ผู้วิจัยอยากพัฒนาด้านนี้ให้อยู่ในระดับดีเยี่ยมโดยใช้กิจกรรมการเรียนการสอนตามแนวคิดของโคตายเป็นสิ่งที่นำไปสู่ระดับดีเยี่ยมต่อไป

จากปัญหาการจัดการเรียนการสอนรายวิชาดนตรี ผู้วิจัยจึงตระหนักถึงความรุนแรงของปัญหานี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและสังเคราะห์งานวิจัยที่มีการจัดการเรียนการสอนดนตรีซึ่งสามารถนำมาแก้ปัญหาผู้เรียน จึงพบการจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดของโคตยา (ณรุทธ์ สุทธิจิตต์, 2543) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การจัดกิจกรรมทางดนตรีแบบ โคตยา หมายถึง รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติเพื่อพัฒนาความรู้ด้วยระเบียบวิธี ดำเนินการเป็นระบบจุดประสงค์หลักของการสอนแบบโคตยา โคตยาวางปรัชญาการเรียนการสอนดนตรี ซึ่งใช้เป็นแนวทางพื้นฐานในการจัดการสอนดนตรีไว้ ดังนี้ 1) ความสามารถทางดนตรี ได้แก่ การอ่าน การเขียนและการคิด เป็นสิทธิของมนุษยชาติ 2) การเริ่มต้นการเรียนรู้ทางดนตรี ควรเริ่มต้นด้วยเครื่องดนตรี ธรรมชาติที่ทุกคนมีอยู่ประจำตัว คือ เสียงร้อง ซึ่งจะทำให้ดนตรีซาบซึ้งเข้าไปอยู่ในจิตใจเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตที่แท้จริง 3) การเรียนรู้ทางดนตรีที่จะทำให้เกิดการรับรู้ทางดนตรีโดยสมบูรณ์ควรเริ่มเรียนตั้งแต่ เด็ก ๆ ในระดับประถมศึกษา หรือในระดับอนุบาลศึกษาและ 4) ในทำนองเดียวกับการเรียนรู้ภาษาซึ่งภาษาแม่เป็นภาษาหลัก วรรณคดีดนตรีที่ควรนำมาใช้ควรเริ่มต้น คือใช้ดนตรีพื้นบ้านซึ่งจัดเป็นภาษา แม่ทางดนตรีต่อไปเหมาะสมกับปัญหาและบริบทของผู้เรียนเป็นอย่างยิ่ง อีกทั้งยังสามารถช่วยส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ทางดนตรี ตามที่ผู้วิจัยต้องการ ซึ่งความคิดสร้างสรรค์ยังเป็นสิ่งที่มีความสำคัญมากโดยเฉพาะในด้านการจัดการเรียนการสอนและการดำรงชีวิตประจำวันที่ต้องใช้การความคิดสร้างสรรค์และผลิตผลงานอย่างสร้างสรรค์ทางดนตรี จึงมีความจำเป็นต้องให้การส่งเสริมทักษะความคิดสร้างสรรค์ทางดนตรีโดยควบคู่ไปกับการจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดของโคตยา ได้อย่างมีประสิทธิภาพให้ดียิ่งขึ้น โดยนำวิธีการของโคตยามาใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอน เพื่อเป็นการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ทางดนตรี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ทางดนตรี โดยใช้กิจกรรมการเรียนการสอนตามแนวคิดของโคตยา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ให้ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ทางดนตรี โดยใช้กิจกรรมการเรียนการสอนตามแนวคิดของโคตยา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. กลุ่มเป้าหมาย
2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล
5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

กลุ่มเป้าหมาย ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ที่มีปัญหาในการสร้างสรรค์ผลงานทางดนตรี ประจำปีการศึกษา 2564 โรงเรียนบ้านหัวดอนขามสามัคคี อำเภอลำปาง จังหวัดลำปาง โดยประเมินจากแบบวัดความคิดสร้างสรรค์ทางดนตรี จำนวน 16 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้แผนการจัดการเรียนรู้วิชา ดนตรี โดยพัฒนาจากการจัดกิจกรรมทางดนตรีตามแนวคิดของโคดาย 1) เรื่องดนตรีน่ารู้ 2) เครื่องหมายและสัญลักษณ์ทางดนตรี 3) บทเพลงไพเราะ ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้น

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย

2.1 แผนการจัดการจัดการเรียนรู้

แผนการจัดการเรียนรู้ตามตัวชี้วัด กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ รายวิชาศิลปะ ที่มีการกำหนดกิจกรรมการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับ ขั้นตอนในการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ทางดนตรีโดยมีรายละเอียดดังนี้

2.2 แบบประเมินความคิดสร้างสรรค์ทางดนตรี

เป็นแบบประเมินความคิดสร้างสรรค์ที่ประยุกต์ขึ้นจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่ได้ดัดแปลงมาจากแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ของ ทอเรนซ์ และ กิลฟอร์ด มีทั้งหมด 4 ด้าน ได้แก่ ความคิดริเริ่ม ความคิดคล่องแคล่ว คิดยืดหยุ่น คิดละเอียดลออ และดัดแปลงเกณฑ์การประเมินความคิดสร้างสรรค์ทางดนตรี แบบ rubric score เป็นคะแนน 4 ระดับ คือ ดีมาก (4) ดี (3) ปานกลาง (2) พอใช้ (1)

2.3 แบบบันทึกภาคสนาม

เป็นแบบบันทึกเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นขณะปฏิบัติกิจกรรมการเรียนการสอน ตามสภาพจริงในแต่ละชั้นของแผนการจัดการเรียนการสอน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงแผนการจัดการเรียนการสอนให้มีความเหมาะสมกับสภาพการณ์จริงในครั้งต่อไป

3. การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

ในการวิจัยเรื่องการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ทางดนตรี โดยใช้กิจกรรมการเรียนการสอนตามแนวคิดของ โคดาย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือดังนี้

การสร้างเครื่องมือ

ผู้วิจัยดำเนินการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้

1. พัฒนาความคิดสร้างสรรค์ทางดนตรี โดยใช้กิจกรรมการเรียนการสอนตามแนวคิดของโคดาย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1.1 ศึกษาหลักจากหนังสือเรียนรายวิชาดนตรี ตามมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) สาระและมาตรฐานการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะของสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษากระทรวงศึกษาธิการ

1.2 ศึกษาหลักการ วิธีการ ทฤษฎี และเทคนิควิธีสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1.3 ศึกษาคู่มือการจัดการเรียนรู้ แบบเรียน และขอบข่ายสาระการเรียนรู้มาตรฐานการเรียนรู้วิชาดนตรี เรื่อง เครื่องหมายและสัญลักษณ์ทางดนตรี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

1.4 แบ่งเนื้อหาจากสาระการเรียนรู้วิชาดนตรี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยอ้างอิงมาจากหนังสือเรียนรายวิชาดนตรี ตามมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สาระที่ 4 โน้ตดนตรีสากล มาตรฐาน ศ 2.1 ป.4/2 ทิศทางการเคลื่อนที่ขึ้น-ลงของทำนอง รูปแบบจังหวะ และความเร็วของจังหวะ ทำให้เพลงมีความไพเราะ อีกทั้งประโยคของเพลงสามารถสื่ออารมณ์จากบทเพลงสาระที่ 4 โน้ตดนตรีสากล มาตรฐาน ศ 2.1 ป.4/3 การรู้จักเครื่องหมายและสัญลักษณ์ทางดนตรี จะช่วยให้สามารถบันทึกโน้ตเพลงนั้น ๆ ได้ถูกต้อง โน้ตดนตรีสากล มาตรฐาน ศ 2.1 ป.4/4 การขับร้องเพลงไทย

และเพลงไทยสากลให้ไพเราะ จะต้องขับร้องให้ถูกต้องตามหลักการขับร้อง โดยใช้ช่วงเสียงที่เหมาะสมกับตนเอง และสื่ออารมณ์ให้สอดคล้องกับเรื่องราวและความหมายของเพลง

1.5 เขียนแผนการจัดการเรียนรู้จากเนื้อหาที่แบ่งแต่ละเนื้อหาย่อย ได้แผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 8 แผน เวลา 12 ชั่วโมง โดยใช้วงรอบในการวิจัย 3 รอบ

1.6 นำการพัฒนาทักษะความคิดสร้างสรรค์ทางดนตรีโดยใช้กิจกรรมการเรียนการสอนตามแนวคิดของ โคตยา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ประกอบด้วย

- 1) ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน
- 2) ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนดนตรี
- 3) ผู้เชี่ยวชาญด้านวิจัยและประเมินผลการศึกษา
- 4) ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนการสอนด้านดนตรีในโรงเรียน สพฐ.

5) ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนการสอนโคตยา เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของสาระการเรียนรู้ และมาตรฐานการเรียนรู้ รวมทั้งแก้ไขสำนวนภาษาเพื่อประเมินค่าความเหมาะสมของแผนจัดการเรียนรู้ ความตรงของแผน โดยแบ่งรายการประเมินเป็น 5 ด้าน ได้แก่

ด้านที่ 1 ด้านจุดประสงค์การเรียนรู้

ด้านที่ 2 สาระการเรียนรู้

ด้านที่ 3 ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนการสอนทางดนตรีตามแนวคิดของโคตยา

ด้านที่ 4 ด้านสื่อการเรียนรู้

ด้านที่ 5 ด้านการวัดและประเมินผลการพัฒนาทักษะความคิดสร้างสรรค์ทางดนตรีโดยใช้กิจกรรมการเรียนการสอนตามแนวคิดของโคตยา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และตรวจสอบข้อบกพร่องของแผนการจัดการเรียนรู้ นำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไข และส่งให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบอีกครั้ง จากการประเมินความเหมาะสมการพัฒนาทักษะความคิดสร้างสรรค์ทางดนตรี โดยใช้กิจกรรมการเรียนการสอนตามแนวคิดของโคตยา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ดังนี้

1.7 นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ผ่านการพิจารณาตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญและปรับปรุงแก้ไข

2. แบบประเมินความคิดสร้างสรรค์ทางดนตรี

2.1 ศึกษาตำราเอกสารที่เกี่ยวข้อง ทฤษฎี หลักการและวิธีการสร้าง เพื่อนำมาเป็นแบบประเมินความคิดสร้างสรรค์ทางดนตรี

2.2 สร้างแบบประเมินความสามารถเรียนกิจกรรมของโคตยา เพื่อใช้ประเมินความคิดสร้างสรรค์ โดยประยุกต์ประเด็นการประเมินของ กิวฟรอต โดยการประเมินมีลักษณะการให้คะแนนแบบรูบริคส์ (Rubrics Score) 4 ระดับ เกณฑ์การประเมินมีลักษณะการให้คะแนนของผู้เรียน โดยผ่านการพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนทางดนตรีตามแนวคิดของโคตยาเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 16 คน โรงเรียนบ้านหัวดอนขามสามัคคี โดยผู้ประเมินประกอบด้วยคุณครูในโรงเรียนที่มีความรู้และเชี่ยวชาญในแต่ละด้าน โดยแบ่งรายการประเมินเป็น 1 ด้าน

2.3 นำแบบประเมินความคิดสร้างสรรค์ทางดนตรีเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและนำมาแก้ไขปรับปรุงแล้วเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 5 คน ประกอบด้วย

1. ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน
2. ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนดนตรี
3. ผู้เชี่ยวชาญด้านวิจัยและประเมินผลการศึกษา

4. ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนการสอนด้านดนตรีในโรงเรียน สพฐ.

5. ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนการสอนโคตยา เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของแบบประเมินความคิดสร้างสรรค์ทางดนตรีรวมทั้งแก้ไขสำนวนภาษาเพื่อประเมินค่าความเหมาะสมของแบบประเมินความคิดสร้างสรรค์ทางดนตรี หาค่าความเที่ยงตรง (Validity) ผลการประเมินจาก 4 ประเด็นหลัก

2.4 ปรับปรุงและแก้ไขแบบประเมินความคิดสร้างสรรค์ทางดนตรีตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

2.5 นำแบบประเมินความคิดสร้างสรรค์ทางดนตรีที่ผ่านการแก้ไขเป็นเครื่องมือในการวิจัย

3. แบบบันทึกภาคสนาม

4. แบบประเมินความคิดสร้างสรรค์ทางดนตรี

4.1 การสร้างและการหาคุณภาพแบบทดสอบวัดความคิดสร้างสรรค์ทางดนตรี

4.1.1 ศึกษาตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้ศิลปะ รายวิชาดนตรี

4.1.2 ศึกษาแนวคิดและวิธีในการสร้างแบบทดสอบวัดความคิดสร้างสรรค์ตามแนวคิดของทอร์แรน และกิลฟอร์ด โดยอาศัยรูปภาพเป็นสื่อ สำหรับการวัดความคิดสร้างสรรค์ จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวัดความคิดสร้างสรรค์

4.1.3 สร้างแบบประเมินความคิดสร้างสรรค์โดยการประยุกต์จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวัดความคิดสร้างสรรค์ เพื่อใช้ทดสอบหลังจากสิ้นสุดการทดลองใช้แผนการสอนแต่ละวงจร ซึ่งเป็นแบบทดสอบวัดความคิดสร้างสรรค์ที่มีความครอบคลุม 4 ด้าน คือ คิดริเริ่ม คิดคล่องแคล่ว คิดยืดหยุ่น คิดละเอียดลออ ซึ่งเป็นแบบทดสอบที่ใช้วัดความคิดสร้างสรรค์ทางดนตรี จากสิ่งเร้าที่โจทย์กำหนดให้โดยใช้เวลาในการทดสอบ 60 นาที ประกอบด้วยแบบทดสอบ จำนวน 4 ข้อ มีกิจกรรม ดังนี้

1) การเคาะจังหวะต่อเนื่องจากจังหวะที่กำหนดให้ เพื่อวัดความคิดริเริ่ม โดยให้นักเรียนต่อเนื่องจากสิ่งเร้าที่กำหนด โดยเคาะจังหวะ 1 ครั้งให้นักเรียนเคาะต่อเนื่องอย่างอิสระ โดยให้ไม่เกิน 4 จังหวะ ภายในเวลา 10 นาที เป็นต้น คะแนนเต็ม 5 คะแนน

2) การต่อเนื่องทำนองลงในจังหวะ เพื่อวัดความคิดยืดหยุ่นโดยให้นักเรียนต่อเนื่องจากจังหวะเดิมให้แปลกใหม่หลากหลายทิศทางหลากหลายประเภท ภายในเวลา 10 นาที เป็นต้น คะแนนเต็ม 5 คะแนน

3) การเพิ่มท่าทางต่อเนื่องจากจังหวะและทำนอง เพื่อวัดความคิดคล่องแคล่วโดยให้นักเรียนต่อเนื่องจากข้อที่ 2 ให้เป็นภาพตามความคิดสร้างสรรค์ที่มีความสมบูรณ์ โดยไม่ซ้ำแบบกัน แปลกแตกต่างไปจากบุคคลอื่น พร้อมทั้งตั้งชื่อภาพ ภายในเวลา 20 นาที เป็นต้น คะแนนเต็ม 5 คะแนน

4) แต่งทำนองหรือจังหวะที่อยู่รอบตัวนักเรียนและประกอบท่าทาง เพื่อวัดความคิดละเอียดลออโดยมีที่สมบูรณ์ น่าสนใจ แปลกใหม่ไม่ซ้ำใคร ชัดเจนภายในเวลา 20 นาที แบบทดสอบมี จำนวน 1 ข้อคะแนนเต็ม 20 คะแนน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การดำเนินการวิจัยในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้รายงานมีวิธีดำเนินการเก็บข้อมูล ดังนี้

1. เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยนำแบบสังเกต และประเมินความคิดสร้างสรรค์ทางดนตรี
2. ดำเนินการจัดการเรียนการสอน แนะนำ ชี้แจงให้นักเรียนทราบถึงวิธีการเรียน
3. พัฒนาความคิดสร้างสรรค์ทางดนตรี โดยใช้กิจกรรมการเรียนการสอนตามแนวคิดของโคตยา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ตามขั้นตอนการสอน
4. หลังจากการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ทางดนตรี โดยใช้กิจกรรมการเรียนการสอนตามแนวคิดของโคตยา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
5. นำการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ทางดนตรีโดยใช้กิจกรรมการเรียนการสอนตามแนวคิดของโคตยา สำหรับ

นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มาประเมินความคิดสร้างสรรค์ทางดนตรี

6. ครูผู้สอน ครูพี่เลี้ยง และครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ประเมินกิจกรรมการเรียนการสอนทางดนตรีที่นักเรียนนำเสนอ

7. นำผลการประเมินไปวิเคราะห์และสรุปผลการศึกษา

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลจากการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ทางดนตรี โดยใช้กิจกรรมการเรียนการสอนตามแนวคิดของโคตยา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ สถิติพื้นฐาน (บุญชม ศรีสะอาด, 2545) ดังนี้

1.1 ร้อยละ

1.2 ค่าเฉลี่ย

1.3 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์คุณภาพเครื่องมือ

2.1 การหาค่าความเที่ยงตรง (Validity) ของแบบสังเกตพฤติกรรมของผู้เรียน, แบบประเมินความคิดสร้างสรรค์ โดยใช้สูตรดัชนีความสอดคล้อง IOC

สรุปผลการวิจัย

การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ทางดนตรีโดยใช้กิจกรรมการเรียนการสอนตามแนวคิดของโคตยา โดยมีคะแนนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 ขึ้นไป ผู้วิจัยใช้แผนการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้น จำนวน 7 แผน โดยสามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

หลังจากจัดกิจกรรมการเรียนรู้สิ้นสุดทั้ง 3 วงรอบการวิจัย ผู้วิจัยจึงได้การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ทางดนตรีโดยใช้กิจกรรมการเรียนการสอนตามแนวคิดของโคตยาสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ดังตาราง 1

ตารางที่ 1 สรุปผลคะแนนการวัดความคิดสร้างสรรค์ทางดนตรีทำยวงรอบที่ 1-3

วงรอบที่	จำนวนนักเรียน	คะแนน			จำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์	
		เต็ม	สูงสุด	ต่ำสุด	จำนวน	ร้อยละ
1	16	10	9	2	11	68.75
2	16	10	9	6	13	81.25
3	16	10	10	7	16	100.00

จากตารางที่ 1 พบว่า ผลการวัดความคิดสร้างสรรค์ทางดนตรีทำยวงรอบ 1-3 จากคะแนนเต็ม 10 ในวงรอบที่ 1, 2 และ 3 สรุปได้ดังนี้ คะแนนสูงสุดเท่ากับ 9, 9 และ 10 คะแนนตามลำดับ คะแนนต่ำสุด 2, 6 และ 7 คะแนนตามลำดับ และมีจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์เท่ากับ 11, 13 และ 16 คนตามลำดับ คิดเป็นร้อยละ 68.75, 81.25 และ 100 ตามลำดับ จะเห็นได้ว่านักเรียนมีพัฒนาการการวัดความคิดสร้างสรรค์ทางดนตรีของนักเรียนในแต่ละวงจรเพิ่มขึ้นในทุกวงจร และจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ในวงรอบที่ 3 ซึ่งมีค่าร้อยละเท่ากับ 100 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ผู้วิจัยกำหนด

คือร้อยละ 70 แสดงให้เห็นว่าเมื่อจัดการเรียนการสอนดนตรีตามแนวคิดของโคตายครบทั้ง 3 วงรอบ สามารถพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ทางดนตรีของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ให้มีคะแนนผ่านเกณฑ์และมีจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ตามที่กำหนดไว้

หลังจากจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดของโคตายสิ้นสุดทั้ง 3 วงรอบการวิจัยแล้วนั้น ผู้วิจัยได้ทำการเปรียบเทียบการจัดการเรียนรู้ในแต่ละขั้นการจัดการเรียนรู้ ดังตาราง 2

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแนวคิดของโคตาย ในแต่ละวงรอบ

ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้	วงรอบที่ 1	วงรอบที่ 2	วงรอบที่ 3
ขั้นเตรียม	- ใช้เวลาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ยาวนาน - นักเรียนไม่เข้าใจในขั้นตอนการจัดการเรียนรู้	- ครูแจ้งวัตถุประสงค์การจัดการเรียนรู้ล่วงหน้า - นักเรียนมีความสนใจและกระตือรือร้นในการทำกิจกรรมตามแผนการจัดการเรียนรู้	- ครูกระตุ้นมีความพร้อมในการเรียนมากขึ้นและเข้าใจในขั้นตอนการจัดกิจกรรมเพิ่มมากขึ้น - กระตือรือร้น สนใจการเรียนรู้
ขั้นวิเคราะห์	- ครูสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้ - นักเรียนบางส่วนยังไม่เข้าใจในการทำกิจกรรม	- ครูแจ้งให้นักเรียนมีความเข้าใจในขั้นตอนในการปฏิบัติกิจกรรมตามแผนการจัดการเรียนรู้มากขึ้น	- ครูให้นักเรียนสามารถปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ตามแผนการจัดการเรียนรู้ได้เพิ่มมากขึ้น
ขั้นเสริมความรู้	- ครูสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้ - นักเรียนใช้เวลาในการทำใบงานค่อนข้างนานมาก	- ครูให้กระตุ้นนักเรียนมีความรับผิดชอบสามารถทำกิจกรรมตามใบงานได้เป็นอย่างดี	- ครูบริหารจัดการเวลาโดยการลดกิจกรรมการเรียนรู้ - นักเรียนสามารถปรับกิจกรรมการทำใบงานให้เหมาะสมกับเวลาได้เป็นอย่างดี
ขั้นประเมินผล	- ครูประเมินตามแผนจัดการเรียนรู้ - นักเรียนบางส่วนยังไม่เข้าใจในการทำกิจกรรม	- ครูกระตุ้นให้นักเรียนมีความรับผิดชอบสามารถทำกิจกรรมตามใบงานได้เป็นอย่างดี	- ครูกระตุ้นนักเรียนสามารถปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ตามแผนการจัดการเรียนรู้ได้เพิ่มมากขึ้น
ขั้นสังเคราะห์	- ครูให้อิสระกับผู้เรียน	- ครูกระตุ้นนักเรียนมีความรับผิดชอบสามารถทำกิจกรรมตามใบงานได้เป็นอย่างดี	- ครูบริหารจัดการเวลาโดยการลดกิจกรรมการเรียนรู้ - และให้นักเรียนสามารถปรับกิจกรรมการทำใบงานให้เหมาะสมกับเวลาได้เป็นอย่างดี

จากการจัดการเรียนการสอนทั้งสามวงรอบผู้วิจัยจึงได้สรุปบทบาทครูและบทบาทผู้เรียนได้ดังตารางที่ 3 นี้
ผู้วิจัยได้สรุปเป็นบทบาทครูบทบาทผู้เรียนในแต่ละขั้นของการทำวิจัยดังตารางที่ 3 นี้

ตารางที่ 3 สรุปบทบาทครูและผู้เรียนในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแนวคิดของโคคาย

ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้	บทบาทครู	บทบาทผู้เรียน
ขั้นเตรียม	- อธิบายจุดประสงค์หรือสิ่งที่จะจัดการเรียนการสอนให้เข้าใจ	- นักเรียนต้องความพร้อมในการเรียนมากขึ้นและเข้าใจในขั้นตอนการจัดกิจกรรมเพิ่มมากขึ้น กระตือรือร้น สนใจการเรียนมากขึ้น
ขั้นวิเคราะห์	- ครูสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล เพราะกิจกรรมค่อนข้างยาก	- นักเรียนต้องมีสมาธิและจดจ่อในแต่ละขั้นตอนในการปฏิบัติกิจกรรมตามแผนการจัดการเรียนรู้มากขึ้น
ขั้นเสริมความรู้	- ครูบริหารจัดการเวลาโดยการลดกิจกรรมการเรียนรู้	- นักเรียนสามารถปรับกิจกรรมการทํางานให้เหมาะสมกับเวลาได้เป็นอย่างดี
ขั้นประเมินผล	- ครูประเมินตามแบบประเมินที่เตรียมไว้	- นักเรียนสามารถปฏิบัติกิจกรรมต่างๆตามแผนการจัดการเรียนรู้และใบงานที่ครูมอบหมายให้
ขั้นสังเคราะห์	- ครูให้อิสระทางความคิดและให้คำแนะนำผู้เรียนโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล	- นักเรียนต้องมีความรับผิดชอบสามารถทำกิจกรรมตามใบงานได้เป็นอย่างดี

จากตารางที่ 3 พบว่าแต่ละขั้นที่จัดการเรียนการสอนมีแนวทางการจัดการเรียนการสอนดังนี้

- ขั้นเตรียม ครูอธิบายจุดประสงค์หรือสิ่งที่จะจัดการเรียนการสอนให้เข้าใจ นักเรียนต้องความพร้อมในการเรียนมากขึ้นและเข้าใจในขั้นตอนการจัดกิจกรรมเพิ่มมากขึ้น กระตือรือร้น สนใจการเรียนมากขึ้น
- ขั้นวิเคราะห์ ครูสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล เพราะกิจกรรมค่อนข้างยาก นักเรียนต้องมีสมาธิและจดจ่อในแต่ละขั้นตอนในการปฏิบัติกิจกรรมตามแผนการจัดการเรียนรู้มากขึ้น
- ขั้นเสริมความรู้ ครูบริหารจัดการเวลาโดยการลดกิจกรรมการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับผู้เรียน นักเรียนสามารถปรับกิจกรรมการทํางานให้เหมาะสมกับเวลาได้เป็นอย่างดี
- ขั้นประเมินผล ครูประเมินตามแบบประเมินที่เตรียมไว้ นักเรียนสามารถปฏิบัติกิจกรรมต่างๆตามแผนการจัดการเรียนรู้และใบงานที่ครูมอบหมายให้
- ขั้นสังเคราะห์ ครูให้อิสระทางความคิดและให้คำแนะนำผู้เรียนโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล นักเรียนต้องมีความรับผิดชอบสามารถทำกิจกรรมตามใบงานได้เป็นอย่างดี จากการพัฒนาทักษะความคิดสร้างสรรค์ทางดนตรี โดยใช้กิจกรรมการเรียนการสอนตามแนวคิดของโคคายแล้วนักเรียนมีคะแนนความคิดสร้างสรรค์ทางดนตรีสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด กล่าวคือ นักเรียนมีคะแนนในการวัดทักษะความคิดสร้างสรรค์ทางดนตรีผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 ขึ้นไป มีจำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 100 โดยผ่านเกณฑ์การประเมินในวงรอบที่ 3 ซึ่งเป็นวงรอบวิจัยวงรอบสุดท้าย มีคะแนนอยู่ระหว่างร้อยละ 81-96

อภิปรายผลการวิจัย

จากแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับโคตยาซึ่งมีนักวิชาการได้แนะนำการจัดการเรียนการสอนและผู้วิจัยได้แนะนำมาปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ทางดนตรี โดยใช้กิจกรรมการเรียนการสอนตามแนวคิดของโคตยา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการสังเคราะห์ออกมาเป็นบทความวิชาการเรื่องดนตรีกับการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ จึงได้ขั้นตอนของการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ทางดนตรีโดยมี 5 ขั้น ที่ใช้ในการดำเนินการวิจัยสามารถอภิปรายผลของการวิจัยได้ดังนี้

1. ขั้นเตรียมการ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในขั้นนี้อันดับแรกเป็นการแจ้งวัตถุประสงค์ในการเรียนและภาระงานที่นักเรียนต้องรับผิดชอบตลอดจนทำความเข้าใจในข้อตกลง วิธีการประเมิน เกณฑ์การวัดและประเมินผลต่าง ๆ และแจ้งผลการประเมินในแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้ให้นักเรียนทราบพร้อมทั้งการปฏิบัติตัวในการเรียน พร้อมกับทบทวนเนื้อหาที่เรียนไปแล้ว และเข้าสู่แนวคิดของโคตยา โดยครูเปิดเพลงที่มีจังหวะเร็วและจังหวะช้าซึ่งเป็นเพลงที่อึดติดหูที่ผู้เรียนสามารถร้องได้ ให้นักเรียนฟังแบบละ 1 เพลง แล้วใช้คำถามเพื่อให้นักเรียนร่วมกันสนทนา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของโคตยา (ธวัชชัย นาควงศ์, 2547) ได้กล่าวไว้ ขั้นเตรียมการ(Preparation) ขั้นนี้ผู้สอนควรสอนเพลงให้นักเรียนเรียนรู้ไว้จำนวนหนึ่ง โดยสอนให้นักเรียนสามารถ ขับร้องได้ถูกต้องตามจังหวะ ทำนอง จนขึ้นใจเพื่อจะนำไปใช้ในการวิเคราะห์ตัวโน้ตด้วยตนเองในขั้นที่ 2 ต่อไป

2. ขั้นวิเคราะห์ กิจกรรมในขั้นนี้เป็นการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีโอกาสฝึกทักษะให้มากที่สุดโดยครูนำแผนภูมิการเปรียบเทียบอัตราจังหวะมาติดไว้บนกระดานดังนี้อัตราจังหวะ เป็นเครื่องหมายกำหนดอัตราจังหวะที่บอกถึงค่าตัวโน้ต และจำนวนจังหวะในแต่ละห้องเพลง อัตราจังหวะ (Time) เป็นกลุ่มโน้ตที่ถูกจัดแบ่งจังหวะเคาะที่เท่า ๆ กัน ในแต่ละห้องเพลงและทำให้เกิดชีพจรจังหวะ (Pulse) คือ การเน้นจังหวะหนัก-เบา อัตราจังหวะเป็นเครื่องหมายกำหนดอัตราจังหวะ ที่บอกถึงค่าตัวโน้ต และจำนวนจังหวะในแต่ละห้องเพลง อัตราจังหวะ (Time) เป็นกลุ่มโน้ตที่ถูกจัดแบ่งจังหวะเคาะที่เท่า ๆ กัน ในแต่ละห้องเพลงและทำให้เกิดชีพจรจังหวะ (Pulse) คือ การเน้นจังหวะหนัก-เบา สอดคล้องกับแนวคิดของโคตยา (ธวัชชัย นาควงศ์, 2547) ได้กล่าวไว้ว่า ขั้นวิเคราะห์ (Make conscious) ครูสอนให้นักเรียนรู้จักวิธีการวิเคราะห์ตัวโน้ต จังหวะและทำนองจากเพลงที่นักเรียนศึกษาและฝึกขับร้องได้คล่องแคล่วที่สุด โดยครูคอยช่วยเหลือหาช่องทางที่จะทำให้นักเรียนค้นพบความรู้ได้ด้วยตนเองมากที่สุด ขั้นนี้จะรวมจุดเด่นของการสอนตามแบบโคตยาจุดแรกคือ มีขั้นตอนการสอนที่จัดไว้เป็นหมวดหมู่ และมีการวางแผนว่าจะทำให้นักเรียนค้นพบความรู้ได้ด้วยตนเอง ได้อย่างไร

3. ขั้นเสริมความรู้ เป็นขั้นตอนที่นำความรู้ไปใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ โดยผู้วิจัยครูเปิดเพลงให้นักเรียนฟัง แล้วใช้คำถามเพื่อให้นักเรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็นถึงจังหวะเพลงและตัวโน้ตของเพลง โดยครูคอยให้คำชี้แนะอย่างใกล้ชิด จากการสังเกตนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของโคตยา (ธวัชชัย นาควงศ์, 2547) ได้กล่าวเอาไว้ว่า ขั้นเสริมความรู้ (Reinforcement) หลังจากนักเรียนได้ค้นพบความรู้เรื่องโน้ตจังหวะ หรือทำนองจากเพลงที่ตนเองวิเคราะห์แล้ว นักเรียนก็จะสามารถนำองค์ความรู้ที่ได้ไปวิเคราะห์เพลงอื่น ๆ ที่มีโน้ตเหล่านั้นประกอบอยู่ในบทเพลงนั้น ๆ นักเรียนจะเกิดความมั่นใจเพิ่มเติมอีกไปเรื่อย ๆ ครูช่วยเสริมแรงให้นักเรียนมาก ๆ เพื่อจะทำให้ครูแน่ใจว่านักเรียนมีความรู้แล้วจริง ๆ

4. ขั้นประเมินผล โดยครูหาเพลงใหม่ที่นักเรียนไม่เคยรู้จักมาก่อนแต่มีโน้ตที่นักเรียนเคยรู้จักหรือเรียนรู้อยู่มาแล้วประกอบอยู่ด้วยและครูแต่งวลีเพลงสั้น ๆ ให้นักเรียนและครูร่วมกันสรุปความรู้ร่วมกัน สอดคล้องกับแนวคิดของโคตยา (ธวัชชัย นาควงศ์, 2547) ได้กล่าวเอาไว้ว่า ขั้นประเมินผล (Evaluation) ขั้นนี้ครูหาเพลงใหม่ที่นักเรียนไม่เคยรู้จักมาก่อนแต่มีโน้ตที่นักเรียนเคยรู้จักหรือเรียนรู้อยู่มาแล้วประกอบอยู่ด้วย เป็นเทคนิคในการเรียนรู้เพลงใหม่หรือ

เกมใหม่นั้นเองหรือครูอาจใช้แบบฝึกหัดที่สร้างขึ้นในลักษณะของการอ่านโน้ตแรกเห็น (Sight Reading) มาทดสอบนักเรียนก็ได้หรือครูแต่งวลีเพลงสั้น ๆ ด้วยสัญญาณมือให้นักเรียนดูแล้วนักเรียนร้องออกมาเป็นเสียง

5. ขั้นสังเคราะห์ ครูให้นักเรียนอาสาสมัครออกมาแต่งวลีเพลงให้เพื่อนในชั้นร้องตามในลักษณะคล้ายกับที่ครูทำและเมื่อนักเรียนมีความรู้ตัวโน้ตต่าง ๆ มากขึ้นและให้นักเรียนแต่งเพลงสั้น ๆ ซึ่งประเมินนักเรียนตามสภาพจริงและบันทึกลงในแบบบันทึกภาคสนามโดยบันทึกพฤติกรรมของนักเรียนตามขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของโคตยา (ธวัชชัย นาควงศ์, 2547) ได้กล่าวเอาไว้ขั้นสังเคราะห์ (Creative) ครูอาจให้นักเรียนแต่งเพลงง่าย ๆ โดยใช้ความรู้โน้ตที่เขาหรือเรียนมาแล้วจากขั้นที่ 1-4 เช่น หลังจากนักเรียนได้ร้องโน้ตหรือวลีเพลงตามสัญญาณมือของครูจากขั้นการประเมินผลแล้ว ครูให้นักเรียนอาสาสมัครออกมาแต่งวลีเพลงให้เพื่อนในชั้นร้องตามในลักษณะคล้ายกับที่ครูทำและเมื่อนักเรียนมีความรู้ตัวโน้ตต่าง ๆ มากขึ้นอาจให้นักเรียนแต่งเพลงสั้น ๆ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ก่อนการนำรูปแบบกิจกรรมการเรียนการสอนตามแนวคิดของโคตยาที่ผู้วิจัยได้จัดการเรียนการสอนอย่างลึกซึ้งแล้ว การที่จะนำกิจกรรมการเรียนรู้ของโคตยา ครูผู้สอนควรได้ศึกษาทฤษฎี หลักการและแนวปฏิบัติ ให้เข้าใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเตรียมตัวก่อนสอน ครูผู้สอนต้องสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ จัดเตรียมสื่อการเรียนรู้ให้ครบถ้วน กำหนดเวลาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในแต่ละขั้นตอนให้ชัดเจน ตลอดจนวิธีการวัดและประเมินผลให้ชัดเจนเหมาะสมกับกิจกรรมการเรียนรู้

2. ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ต้องให้นักเรียนมีส่วนร่วมอย่างทั่วถึง ไม่ว่าจะเป็นนักเรียนเรียนเก่ง เรียนปานกลางและเรียนอ่อน โดยการจับกลุ่มความสามารถ ให้ทุกคนมีความเสมอภาคกัน สามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างเต็มที่

3. ควรสะท้อนผลการปฏิบัติงานของนักเรียนอย่างต่อเนื่องและเป็นปัจจุบัน จะส่งผลให้นักเรียนทราบข้อดีและข้อบกพร่องของตนเอง เพื่อนำข้อมูลไปใช้ในการพัฒนาปรับปรุงการทำงานและพัฒนาตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรนำรูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ไปใช้แก้ปัญหาอื่น เช่น การพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เพราะในขั้นตอนการจัดการเรียนการสอนจะเป็นลำดับขั้นตอนเพื่อให้ผู้เรียนได้คิดอย่างมีวิจารณญาณในการปฏิบัติกิจกรรม

2. ควรนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้กิจกรรมการเรียนการสอนตามแนวคิดของโคตยาไปทดลองกับนักเรียนระดับชั้นอื่น ๆ และนำไปทดลองใช้กับโรงเรียนที่มีสภาพแวดล้อมหรือบริบทที่แตกต่างกัน เพราะว่ารูปแบบการจัดการเรียนรู้กิจกรรมการเรียนการสอนตามแนวคิดของโคตยาสามารถเข้ากับกิจกรรมการเรียนการสอนในแต่ละชั้นได้เป็นอย่างดีแต่ควรคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความรู้และความช่วยเหลืออย่างสูงยิ่งจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สังธรรม พรทวีกุล ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิระพร ชะโน ประธานกรรมการสอบรองศาสตราจารย์ ดร.ปาริชาติ ประเสริฐสังข์ กรรมการสอบ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.คันธทรัพย์ ชมพูพาทย์ กรรมการสอบ

ขอขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัชณีเพ็ญ พลเยี่ยม อาจารย์ ดร.กัญญาวดี แสงงามและผู้ช่วยศาสตราจารย์ดร.ดิฐพงษ์ อุเทศธำรง อาจารย์ ดร.งามตา นันทขว้าง นายพงษ์รวัช โหมดม่วง ที่ให้ความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญ ข้อเสนอแนะในการจัดทำเครื่องมือและตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องจนได้เครื่องมือที่มีคุณภาพ

ขอขอบพระคุณผู้อำนวยการ คณะครูและนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านหัวดอนขามสามัคคีที่เป็นกลุ่มเป้าหมายให้ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยในครั้งนี้

ขอขอบพระคุณ คุณแม่ พี่สาว พี่ชาย เพื่อนร่วมงาน นักเรียนที่ให้ความร่วมมือสนับสนุน ให้คำปรึกษาชี้แนะและให้กำลังใจทำให้การวิจัยครั้งนี้สำเร็จตามความมุ่งหมาย

คุณค่าและประโยชน์จากการวิจัยในครั้งนี้ ผู้ศึกษาค้นคว้าขอบบบูชาพระคุณบิดา มารดาผู้ให้กำเนิด พระคุณครู อาจารย์ ผู้ประสิทธิ์ประสาทความรู้ อบรมสั่งสอนผู้วิจัยรวมทั้งผู้มีพระคุณทุกท่าน

เอกสารอ้างอิง

ณรุทธ์ สุทธจิตต์. กิจกรรมดนตรีสำหรับครู. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543.

ธวัชชัย นาควงษ์. การสอนดนตรีสำหรับเด็กตามแนวของคาร์ล ออร์ฟ กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2547.

บุญชม ศรีสะอาด. การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 7 กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น, 2545.